

ADOLF DRAGIČEVIĆ (1924.-2010.)

U svom rodnom Zaostrugu 20. srpnja 2010. umro je istaknuti hrvatski znanstvenik i pedagog Adolf Dragičević, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i umirovljeni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Time je hrvatska akademska zajednica izgubila jednog od svojih najistaknutijih članova.

Akademik Adolf Dragičević rodio se 7. kolovoza 1924. u Zaostrugu kod Makarske od oca Ante i majke Ane, rođ. Barbarić. Gimnaziju je upisao u Beogradu, a poslije izbijanja rata nastavio u Zagrebu, da bi se 1942. priključio partizanskom pokretu i postao oficir JNA. Međutim već se 1945. demobilizirao i završio gimnaziju u Splitu. Studij prava upisao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a nastavio na Pravnom fakultetu u Beogradu, gdje je 1950. i diplomirao. Godine 1951. izabran je za asistenta na Katedri političke ekonomije na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje počinje istraživati i pisati o teorijskim pitanjima marksističke političke ekonomije. Doktorirao je 1956. na istom fakultetu disertacijom *Potreban rad i višak rada – kao kategorije klasnog društva i njihovo odumiranje u socijalizmu*, kojom počinje dugi niz komparativnih rasprava sa stajališta Marxove teorije vrijednosti i njezinih ideoloških implikacija nasuprot građanskih ekonomskih doktrina. Godine 1957./1958. boravi u Engleskoj, gdje na Oxfordskom sveučilištu produbljuje ove komparativne studije i priprema svoj habilitacijski rad, koji 1959. pod naslovom *Sistem i stavovi sovjetske političke ekonomije* brani na Pravnom fakultetu u Zagrebu, distancirajući se od sovjetskih interpretacija Marxovih učenja. Sljedeće je godine izabran za docenta na Katedri političke ekonomije na istom fakultetu, gdje je 1966. izabran za izvanrednog profesora, a 1970. za redovitog profesora.

Šezdesetih i sedamdesetih godina, uz intenzivnu znanstvenu i nastavnu aktivnost, Adolf Dragičević ulazi u sferu praktične politike. Tako je od 1963. do 1967. zastupnik u Saboru SR Hrvatske, a od 1968. do 1974. poslanik u Saveznoj skupštini bivše države, gdje se angažira oko izgradnje novog ekonomskog i političkog sustava, posebno na izradi Ustava iz 1963. i Ustava iz 1974. Od 1958. do 1970. zauzima mjesto predstojnika Sveučilišne katedre za društveni razvoj i socijalističku izgradnju, a tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina predaje političku ekonomiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kao i na poslijediplomskim studijima na više fakulteta (u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku). Potiče i suuređuje više znanstvenih biblioteka i edicija (Naše teme, Svijet suvremene stvarnosti, Suvremena misao, Veliki mislio-

Adolf Dragičević

ci, Novi svijet i dr.), a autor je i suradnik u više leksikografskih djela. Tako je širio područje svoga znanstvenog bavljenja na povijest modernih ekonomskih doktrina, teoriju samoupravnog socijalizma i probleme ekonomske politike.

Za svoj znanstveni rad Adolf Dragičević dobio je više priznanja i nagrada, među kojima se posebno ističu Nagrada Grada Zagreba za znanstveni i pedagoški rad (1977.), Republička nagrada "Božidar Adžija" za objavljeno znanstveno djelo (1980. i 1985.) te Nagrada ZAVNOH-a za znanstveni rad (1990.). U Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti izabran je za izvanrednog člana 1986., a za redovitog člana 1991.

Adolf Dragičević bio je vrlo plodan znanstveni pisac. Pisao je jednostavno, ne libeći se ni oštih polemičkih tonova, i u javnosti su njegova djela nailazila na širok odjek. Objavio je više od 300 znanstvenih i stručnih radova, od kojih više desetaka knjiga, monografija i studija. Neke od njih doživjele su više izdanja. Ostalo su eseji i članci u časopisima i zbornicima. Bio je i čest gost u javnim medijima preko komentara, intervjuja, feljtona, prikaza. Posljednjih desetljeća života pretežito se posvetio istraživanju suvremenih čimbenika i procesa svjetskog razvoja, tražeći u njima potvrdu marksističkih vizija ostvarivanja novog ujedinjenog i slobodnog čovječanstva. Pri tome prvenstvo daje istraživanju globalizacijskih procesa, prevladavanju nacionalnih država, a posebno razvoju mikroelektronike, kibernetike, biotehnologije i nanotehnologije kao budućih tehnoloških osnova znanstvenog komunizma. Taj znanstveni komunizam, ili kako ga on naziva kiberkomunizam, po njegovu je uvjerenju nužan i nezaustavljiv ishod revolucioniranja suvremenih procesa proizvodnje i života, u kojemu rad prestaje biti način eksploatacije, podjarmljivanja i otuđenja čovjeka kao slobodnog i samostvaralačkog bića.

Takva vizija je dosljedno marksistička, jer ljudsku bit i sudbinu čvrsto veže za razvoj proizvodne moći društva, njegovih "proizvodnih snaga". Na mogući prigovor za tehnološki determinizam takve vizije, za zanemarivanje drugih dimenzija čovjeka, kao i čimbenika neizvjesnosti u ljudskom djelovanju, odgovor bi uvijek mogao biti da iza svakog zadatka, pa i onog povijesnog, mora postojati, osim materijalne osnove, i volja i spremnost da se on ostvari. Dragičević to ističe u svojoj novoj knjizi *Marksizam i komunizam* (2010.) kada kaže: „Novo i samo novo, neviđeno i neponovljivo, omogućava opstanak i prosperitet emancipiranoga totalnog čovjeka. Njegov nastup, život i razvoj osigurava jedino predvodnička znanost”, ostavljajući spornim pitanje može li znanost doista preuzeti na sebe takav zadatak, budući da se uvijek oslanja na poznato i ponovljivo da bi došla do novog i nepoznatog.. To, naravno, ne znači da je plemenita briga znanstvenika za sudbinu čovječanstva zato manje legitimna.

Zvonimir Baletić

